Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 210 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1899 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1899 (Ն. Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԷՔԼԷՔԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

یومیه سورهانتاق غزته سی
اداره خانه سی
باب عالی جاده سی نومرو ۲۰

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ	ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ	ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ	ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Խմբագրութեան ուղղուած ո՛ և է գրութիւն		Թղթատարի ծախսը մէջ ըլլալով	Թղթատարի ծախսը մէջ ըլլալով	Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ.
	12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75	12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100	12 ամիսը կանխիկ Ֆր. 22	Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց
	6 » » » 40	6 » » » 50	6 » » » 11	համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ կը հրատարակուի առաւօտները արշալոյսին։

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՍՊԱՌՄԱՆ ԳՈՒՄԱՐ

Տնտեսագիտական առողջ սկզբունքները ժողովրդեան մէջ ծաւալելու օգտակար ձեռնարկը շարունակելու համար,—մինչ հետեւողութեամբ Եւրոպացի հեղինակներու, քանի որ տնտեսագիտութիւնը բանաստեղծութիւն չէ —մեր խոստման համաձայն (¹), այսօր ալ կուգանք պարզ լեզուով մը բացատրել թէ հարստութիւնը ե՞րբ դրամագլուխ կը կոչուի, և երբ սպառման գումար։

Սնունդի և հագուստի վերաբերեալ նիւթեր, բնակութեան տեղեր ու վերջապէս մարդուս ո և է մէկ պէտքը գոհացնող առարկաներ, բոլորն ալ հարստութեան մաս կը կազմեն, հնչուն դրամին կամ ընդարձակ հողերու հաւասար։ Բայց առանց ի՛նչ բանի համար գործածուելուն մասնաւոր ուշադրութիւն պէտք է ընծայել, եթէ դրամը կամ մեր տրամադրութեան տակ գտնուած ինչքը մեր անմիջական պէտքերուն ծառայեցնենք, աւելորդ է ըսել թէ սպառման գումարներ կը կազմեն անոնք, և շուտով կը հատնին։ Հետեւաբար այդպիսի ճոխութեան մը մէջ գտնուողը վաղանցիկ հարստութեան մը տէր է միայն։ Բայց եթէ առանք այնպէս մը գործածուին, որ կարող ըլլան նոր արդիւնքներ բերել, այն ատեն միայն հարստութիւնը տեւական կրնայ ըլլալ, և անոր տէրը եղողները կատարեալ գոհունակութեամբ կրնան վայելել զայն։

Այս վերջին պարագային, հարստութիւնը՝ արտադրող դրամագլուխ կ՚անուանուի, և կրնայ կազմուած ըլլալ ագարակներէ, այգիներէ, անտառներէ, հանքերէ, գործարաններէ, հաղորդակցութեան միջոցներէ (ինչպէս են երկաթուղի, խրճուղի, ջրանցք, շոգենաւ, ևն. ևն.) ինչպէս նաեւ հնչուն դրամէ, պայմանաւ որ առանք արդիւնաւորող մարդիկ գտնուին։

Այս արտադրող դրամագլուխներն ալ շատ անգամ ճիշդ սպառման գոյքերուն նման կազմուած են։ Ագարակ մըն ալ նոյնքան մասեր ունի, որչափ դղեակ մը։ Արգասաբեր անտառ մը, մրգաստան մը նոյնքան ծառեր կը պարունակեն, որքան զբօսանքի յատկացած պարտէզ մը։ Գործարանի մը մէջ կ՚երեւան նիւթեղէններ և գործիներ, ինչպէս ապարանք մը զարդարուած է կարասիներով և գեղարուեստական առարկաներով. գործարանին մէջ գործաւորներ կան, ինչպէս ապարանքին մէջ կան սպասաւորներ։

Հետեւաբար ագարակին, մրգաստանին և գործարանին մէջ գոյքերու կազմութիւնը գրեթէ նոյնն է, ինչ որ է դղեակին, մարգագետնին կամ ապարանքին մէջ։ Միայն թէ նպատակակէտը բոլորովին տարբեր է։ Առաջիններուն թէ՛ շէնքը, թէ՛ տունկերը, թէ՛ կարասիները, արտադրելու եղանակաւ կարգադրուած են, և ոչ թէ վայելքի համար։ Ասոնք են որ դրամագլուխ կը կոչուին։

Ինչպէս դրամագլուխ բառին կազմութենէն կ՚երեւայ, անիկայ հարստութեան գլխաւոր և անհրաժեշտ մասն է. այս անուանակոչութիւնը թերեւս տրուած է նաեւ այն պատճառաւ որ երկրագործութեան մէջ մէկուն հարստութիւնը, սկիզբները, կ՚որոշուէր ագարակատէրի մը ունեցած անասուններուն թիւովը։

Առանց աւելի խորերը մտնելու, կրնանք ըսել թէ այն բոլոր բաները որոնք տեւական կերպով արդիւնք մը, հասոյթ մը յառաջ կը բերեն՝ դրամագլուխ կը կոչուին։ Իսկ այն բաները որոնք վայելքի համար միայն կը գործածուին՝ սպառման գումարներ կ՚անուանուին։

Այս տարբերութիւնը որոշել շատ անհրաժեշտ է, և հարկ է որ բոլոր վաճառականներու և խանութպաններու տոմարներուն մէջ ճշդուի։ Եկամուտի և ծախքի էն հաշուոյ տետրակին մէջ անգամ դրամագլուխին վերաբերեալ ելքը և մուտքը, և եկամուտի վերաբերեալ ելքն ու մուտքը, որոշակի արձանագրուելու են զատ սիւնակներու մէջ։

Այս երկու հաշիւները իրարու հետ խառնուելուն հետեւանօք է որ շատ մը խանութպաններ, մանր վաճառականներ և ագարակատէրեր, անզգալաբար կը կործանին, առանց նշմարելու և առանց ժամանակին դարման մը տանիլ կարենալու։ Ասոնք իրենց դրամարկղին մէջ գտնուած ստակը առօրեայ պէտքերու կը ծախսեն, մինչ շատ անգամ այդ ստակը դրամագլխին վաղանցիկ մէկ ձեւափոխումն է զոր պէտք էր խնամով յարգէին։

Արդ՝ հարուստ պէտք է համարուի մարդ մը իր ունեցած հասութաբեր դրամագլխին համեմատութեամբ միայն։ Հետեւաբար մէկու մը հարստութիւնը ունեցած սպասաւորներուն կամ կառքերուն ու ձիերուն նայելով պէտք չէ չափենք, այլ իր գործարանին մէջ ունեցած գործաւորներուն, արդիւնաբեր անասուններուն և մեքենաներուն համեմատութեամբ։

Յառաջիկային առիթ պիտի ունենանք ընթերցողին հետ զբաղելու այն խնդրով թէ՝ ի՛նչպէս կը կազմուի հարստութիւնը։

ՁԱՐՄԱՅՐ

(¹) Սուրհանդակ, Թիւ 193

ԿԱՐԴԱ՛ՆՔ

Բնութեան խոպան ու բարձրաբերձ լեռներուն մէջ, անոր վայրի և անմատչելի տեղերը, հո՛ն ուր ոսկեզօծ արեւին ճաճանչները կը նշուլեն, հո՛ն ուր մարդ արարածին ճակտին քրտինքը թափած, աշխատութեան շինիչ, ճարտար ձեռքը դպած է, ծաղկափթիթ ու ծաղկազարդ դրախտ մը, գեղեցիկ, հիանալի պարտէզ մը եղած է։

Բնութեան օրէնքն է ասիկա. մշակէ՛ որչափ կրնաս, պիտի պարարտանայ ու պտղաբերի հողդ, աննման արդիւնաբերութեամբ։

Կ՚ուզե՞ս մտքիդ և անոր բոլոր կարողութեանց ուռճացումը, զարգացումը.—Անտարակոյս։ Կարդա՛ ուրեմն, ընթերցումը մտքի մշակութիւնն է։ Ո՞վ որ չ՚ամբարձեր, չպիտի ապրի, ո՛վ որ չի կարդար՝ յառաջդիմելիք չունի բնաւ։

Ամէն բանէ առաջ կարդանք, քաղաքակրթութիւնը անոր ետեւէն կ՚ընթանայ սրարշաւ։ Ընթերցումը յառաջդիմութեան հոգին է։ Կարդա՛նք ինչ որ ազնիւ ու բարի է, անով պիտի կարենանք ազնուացնել մեր բարքերը, զերծ պահել մեր աչքերը յոռի ու վատ բռնաւորութիւններէ։

Ընթերցումը անհրաժեշտ է ամէն սեռի և ամէն տարիքի. առանձին գործերով ծանրաբեռնուած տան տիկնոջ ալ պէտք է՝ շուկան առեւտրով զբաղած երիտասարդին ալ։

Եթէ չաշխատինք ու չմշակենք մեր միտքը, ու ձգենք իր սաղմնային վիճակին մէջ, վստահ եղիք, ազնիւ ընթերցողներ, թէ ամլութեան դատապարտած պիտի ըլլանք այն պատուական պարտէզը, որ մշակուելով առատ և օգտաշատ պտուղներ պիտի պարգեւէր։ Տգիտութեան, մոլացութեան սեւ ժանգը պիտի ծածկէ անիկա, ու մենք Թշուառութեան խոր խաւարին մէջ պիտի խարխափինք այն ատեն։

Կարդա՛նք խաւարին՝ լոյս, սառին՝ կայծ, տգէտին՝ զարգացում պիտի տայ ան։

Կարդա՛նք ինչ որ բարի, ինչ որ գեղեցիկ ու ճշմարիտ է։ ՌՈԶՄԵՐԻ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵՐ ՁՈՁՈՐԴՆԵՐԸ

Ա.

Տեսակցութեան մը մէջ զոր ունեցայ Հայ-բողոքականներու ազգապետ Յ. Պօյաճեան էֆ.ի հետ, խնդրոյ նիւթ եղաւ թէ մեր հարուստ դասակարգին պատկանող երիտասարդներուն գրեթէ մեծամասնութիւնը ինչո՞ւ յումպէտս կը վատնէ, կը փճացնէ հօրենական ո և է հարստութիւն որ օտար ձեռքերու մէջ (Անգլիացի կամ Ամերիկացի) կրնար անհամեմատ կերպով բազմապատկուիլ։

Իր ձեւին մէջ այնչափ տափակ կամ սովորական կարծուած այս ընկերական ցաւը իր մասնաւոր կարեւորութիւնն ունի. արդ, ինչ որ այդ խօսակցութեան մէջ պարզուեցաւ այս առթիւ, կ՚արժէ ներկայացնել մեր ընթերցողներուն։

Աւելի չերկարելու համար կարծես բարոյական ազգատութիւնը և ընդածին վարանումները Հայ ունեւոր երիտասարդին՝ գործնական կրթութեան պահանջած ուժերու տեսակէտով, և աւելի որոշ կերպով ծայր քեցնելու համար անոր մտքին ընդհանրապէս յոռի կերպով ծրագրուած տրամադրութիւններն ու հակումները, խօսակիցս ձեռք տուաւ Ամերիկացի տղուն նկարագիրը կազմող բոլոր ընդունակութիւնները։

Ինչպէս ամէն գործ կամ խնդիր լաւ լուսաբանուելու համար պէտք ունի բաղդատական հակադրութեան մը՝ ուրիշ համանման գործերու կամ խնդիրներու հետ, ըլլայ տնտեսական, լեզուական, ուսումնական. գիտական ևն. հարկ դատուեցաւ, հարուստ Հայ երիտասարդին մտքին շարժումները աւելի որոշ կերպով դիտելու համար, պահ մը բաղդատել զայն Ամերիկացի ծնունդին հետ։

Ամերիկացի տղուն նկարագիրը, ցեղային ինքնատիպ բնորոշութիւն մը պահելով մինչ, լայն միջավայրերու մէջ, սկսելով ծնողական յարկէն մինչեւ վարժարանականը, սպասուած բոլոր արդիւնքները պարգեւելու բնոյթն ունի գրեթէ անխուսափելի կերպով. և ինչ որ կը պսակէ այս նախանձելի առաւելութիւնը, մաքուր հոմերու և իրապէս կանոնաւոր վարժարաններու մարզիչ ու օգտակարապէս թելադրիչ հանգամանքն է։

Այս տեսակէտէն մեկնելով, ոչ հակասութեան և ոչ ալ շփոթ բացատրութեան մը մէջ իյնալու տարակոյսը չենք կրնար ունենալ։ Տան մէջ, երիտասարդը ոչ միայն զաւակն է, այլ և բարեկամը, խորհրդականը՝ շատ անգամ՝ իր ծնողքին։ Թօմ, (այս անունը պիտի գործածենք զանազանելու համար զինքը Հայ տղէն) առողջ մթնոլորտին տակ ծնողական յարկին—որ յաճախ օգտակար ընթերցանութեանց յատուկ քլիւպի մը երեւոյթը կ՚ընծայէ—չափաւոր զգուշութիւն մը միայն իր վրայ հրաւիրած է։ Իր պատանեկան կեանքը երկրորդական վարժարանի մը մէջ անցընելէն և զայն աւարտելէն վերջ բարձրագոյն վարժարանէ մըն ալ ընթացաւարտ ելած է։ Թէ ի՞նչպէս իր ուսանողական շրջանը ամբողջ աշխատութեան նուիրուած քաղցր ժամանակամիջոց մը եղած և երջանիկ երազի մը պէս սահած է, պիտի տեսնենք։

Պատ. խօսակիցս այս նախադրութիւնը պարզելէն վերջ զոր ընդլայնեցի,—ինչպէս պիտի ընեմ իր յայտնած համանման բոլոր կէտերուն համար ալ —բացատրեց թէ ի՛նչ անձնական զբաղումներ ու մտածումներ ունէր Թօմ տան ու վարժարանին մէջ։

Թօմի հայրը բարեկեցիկ է կամ նոյն իսկ հարուստ։ Բայց իր հօր նիւթական առաւելութիւնը գրեթէ օգուտ չունի իրեն համար, որ սովրած է աչք չտնկել այդ հարստութեան որ ընդունուած օրէնքի մը կամ կանոնադրութեան մը համաձայն, կրնայ ապագային իրենը չըլլալ։ Որով երիտասարդը օպլայճտ է իր ի՛սկ ուժերուն չափով մղել կեանքի պայքարը։ Տան մէջ, տակաւին դեռատի պատանի, մայրը ունի իրեն իբր հաւատարիմ պահապան զուարթուն։ Նախնական վարժարան մը այցելած օրերուն, արդէն վայելուչ խնայողութեան մը գաղափարը սկսած է տպաւորուիլ մտքին մէջ։ Գանձանակ մը դրուած է իր տրամադրութեանն տակ, և ամէն անգամ որ հայրը առիթը ունենայ իր տղուն վրայ ինքնազարգացման կամ որ նոյնն է որոշիչ ո և է լաւ յատկութեան մը նախատարերքը նշմարելու, այդ գանձանակը պզտիկ կամ մեծ դրամներով (ՆԷՔԷԼԷՆ մինչեւ տոլար) կը սկսի լեցուիլ։ Թօմ գոհ է։ Եթէ պարունակութիւնը 1 տոլար ըլլայ, ի՞նչ գեղեցիկ բան։ Ըրվինկի մէկ գիրքը պիտի գնէ։ Բայց ¾ տոլար հազիւ կայ, ի՞նչ ընէ։ Մայր ու տղայ գլուխ գլխի կուտան ¾ տոլարը 1 տոլար ընելու համար միջոց մը գտնելու։ Զուգադիպութեամբ մը Թօմ փայլուն քննութիւն մը կ՚անցընէ և հայրը 50 սէնթ կը նուիրէ։

Թօմ իրաւունք ունի ներելի հպարտութեամբ մը պանծալու։ Գիրքը գնած է։ Իր պարապ ժամերուն համար ի՞նչ օգտակար ընթերցում։ Բայց ամէնն այս չէ։ Ինքնօգնութեան և գիտնականական աշխատութեան մը պատրաստելու համար Թօմի միտքը, հայրը, փորձառու աշխատաւոր, շատ անգամ տղուն նկատողութեան կը յանձնէ լրագիրներու և հանդէսներու մէջ իր տեսած բոլոր այն յօդուածները, ուր նկարագրուած է զոր օրինակ թէ՝ նիւթապէս աղքատ այլ մտքով հարուստ երիտասարդ մը ի՛նչպէս կը յաջողի յանկարծ միլիոնատէր մը դառնալ, կամ գրագրութենէ, գործակատարութենէ ձանձրացած այլ կամքի տէր մէկը ի՛նչպէս օրին մէկը՝ յեղակարծ ինքզինքը հսկայ վաճառատան մը տնօրինութեան պաշտօնին մէջ կը գտնէ, ևն.։

Թօմի միտքը, բոլոր այս հնարաւորութեանց և երազանման կարելիութեանց մէջ տարուբերած ատեն, անդիէն իր մեծահարուստ մէկ հօրեղբայրը՝ այցելութիւն մը տալու մօտ՝ գալով (երբ երիտասարդին վրայ կը խօսուի) կը յարէ թէ վեց ամիս վերջը ... վարձատրելի գրագրի մը պէտք պիտի ունենայ (մեր չորպաճիներուն ակա՞նջը խօսի), և կը փափաքի որ այդ պաշտօնեան Թօմը ըլլայ։

Ա՛լ կարելի չէ երեւակայել Թօմի ուրախութիւնը։ Տունը ծնողաց ու քոյրերուն հետ և դպրոցը իր ընկերներուն քով, ուրիշ խօսակցութիւն չունի։ Ինք գրագիր պիտի ըլլայ հօրեղբօրը վաճառատան մէջ։ Բայց միեւնոյն ատեն լրագիրները աչքէ չի փախցներ։ Բարձր. վարժարանը աւարտելու մօտ է, տակաւ իրեն կը թուի թէ անկախ գործը աւելի հրապուրիչ բան է։ Ուստի օր մը հօրը ներկայանալով յանկարծ,

—Հա՛յր, ես Աւստրալիա պիտի երթամ բախտ շինելու։

—Գնա՛ տղաս, կ՚ըսէ հայրը։

Ու Թօմ բացարձակապէս վստահ իր ուժերուն վրայ, կը կարգադրէ իր ճամբորդութեան պէտքերը, պայուսակը կ՚առնէ որուն մէջ իր մայրը չի մոռնար աղօթագիրք մը դնելու, կը համբուրէ իր ծնողքն ու եղբայրները եւ կը մեկնի։

Ամերիկացի տղան օպլայճտ է (is obliged) ըսինք, իր գլխուն ճարը տեսնել որովհետեւ հայրը նախանձելի հեռատեսութեամբ մը կը կարգադրէ ամէն բան. այս իմս (the mine) և այս քուկդ է (the yours)ը մեծ նշանակութիւն ունի անոնց համար։ Այսպէս յաճախ հայրը կը զլանայ իր հարստութենէն բաժին մը հանել տղուն, որպէս զի ան օպլայճ ... մաքառիլ բախտին հետ իր բոլոր կարողութիւններով։

Եթէ չատ չծանրացայ Ե…ի միւս գրութիւններուն վրայ, պատճառը համառօտ տեսութիւն մը ներկայացնելու դիտաւորութիւնս էր միայն. ապա թէ ոչ դիւրին էր անգամ մը ևս արդարացնել «առողջ միտք՝ յառողջ մարմնի» ճշմարիտ առածը, պարզելով բոլոր այն միջոցները որոնցմով … իր ֆիզիքական ուժերն ալ կազդուրելու բնութիւնն ունեցող ու և է նախազգուշութիւն չարհամարհեր՝ բնախօսական պատուէրները անսալով։ Ամէնքնիս գիտենք արդէն թէ Ամերիկացի տղուն մարմնական զբօսանքները դիւրաւորապար ի՛նչ խաղերէ և մարզանքներէ կը բաղկանան։ Ամէն պարագայի մէջ մեքենական տափակ չարժումներով ժամանցներ չեն առնեք։

(Մ… …)

ՄԻՀՐԱՆ ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

ԿՈՉՈՒՄ

ԳԹՈՒԹԵԱՆ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

Նպաստից Յանձնաժողովոյ որոշմամբ հետեւեալ Պատրիարքական շրջաբերականը դրկուած է։

Գաւառներու մէջ կը սկսի վերստին կարօտութեան և քաղցի աղգնայն(?) և այնքան սաստիկ՝ որքան չէր թերեւս անցեալ ձմեռ։ Գիւղացի ժողովուրդը՝ որու ապրուստի միակ միջոցն էր հողագործութիւնը, չատ տեղ չկըրցաւ այս տարի վարուցան ընել, լծկան կենդանի, գործի եւ սերմացու չունենալուն պատճառաւ. իսկ ո՛ւր որ յաջողեցաւ՝ մեծ ճիգերով՝ մշակել արտերը, կամ այն է որ երաշտութիւնը չքացուց հունձքը եւ կամ աննշան եղաւ բերքը, բայց նոյն իսկ ա՛յն ալ ամբողջապէս չհասաւ գիւղացւոյ ձեռքը, վասն զի հարկադրուեցան զանազան պարտքեր հատուցանելու. հնձոց արդիւնքէն և փոքր բաժին մը ստացան անկէ, որ հազիւ բաւեց իրենց ապրուստին՝ կալի ժամանակ կամ առաւելն՝ քանի մը ամիս, ու այսպէս գրեթէ ամենքն ալ՝ փոքր բացառութեամբ՝ ձեռնունայն դարձան իրենց տուները զուրկ ձմրան պաշարէ, զոր չկրցան ամբարել։ Այս վիճակին հետեւանօք՝ արմտեաց գինը կանուխէն սկսաւ բարձրանալ տարապայման, արմտիք օր քան զօր պակսեցան հրապարակներէ, եղածն ալ անցնելով չահադէտներու ձեռք, քաղաքներու մէջ ալ դադրեցան տուրեւառք՝ որք լծորդուած են հնձոց յաջողութեան եւ դիւրութեանց հետ, աղքատութիւնը սաստկացաւ ու ընդհանրացաւ, և այս աղետալի սղընութիւնը սպառնագին կ'երեւի ձմրան եւոին՝ որ արդէն գաւառներու մէջ սկսած է կանուխէն եւ ուժգնօրէն։

Վանայ, Բաղէշի, Մշոյ. Քղիի, Տիվրիկի. Ակնայ, Ռւլնիոյ(?) եւ այլ Առաջնորդարաններէ հասած տեղեկագրեր ու հեռագրեր կը դուժեն մօտալուտ աղէտը, նոյն իսկ անոր սկզբնաւորութիւնը, չատ ողբալի պարագաներով, որք վտանգին ապագայ մեծութիւնը կը յայտնեն։ Կը բաւէ միայն յիշել՝ առանց մանրելու աղեխորով մանրամասնութեանց. որ ի Բաղէշ՝ Ախլաթ գաւառակի քանի չափ հայաբնակ գիւղերու մէջ կը սկսին նեղուիլ ծայրայեղանսուաղութեան պատճառաւ, նոյնպէս եւ Վանայ Շատախ եւ Խիզան գաւառակաց մէջ, ուրիշ զանազան տեղեր ալ գիւղացի կարօտեալք չկրնալով սնունդ գտնել3և անօթութենէ հալածական՝ կը թողուն իրենց տունն ու տեղը և իրենց կիներով ու տղաքներով կ'երթան մուրալու, բայց թէ ո՞ւր. չգիտեն. միայն թէ կը կարծեն փախչիլ սովատանջ մեռնելէ, եւ լեռներու մէջ կը գտնեն իրենց մահը, կարկտահար ու ջրահեղձ։

Ի՞նչ պիտի լինի այս կարօտեալներու վիճակն եւ ի՞նչ եղերական տեսարաններ պիտի պարզուին, երբ ձմեռը զայրագնի եւ բուքով ու ձիւնով փոթորկած՝ հաղորդակցութեան միջոցները խափանէ և ամէնքը փակէ իրենց դատարկ անակներուն մէջ, պաշարելով ձիւնի թանձր խաւերով։ Անցեալ ձմեռ դարձեալ համանման վիճակի մը առջեւ էինք, սակայն պետական եւ ազգային նպաստներով յաջողեցանք փոքր ի շատէ օգնութիւն հասուցնել Վանայ, Տիարպէքիրի, Բաղէշի, Խարբերդի. Սեբաստիոյ, Բերիոյ եւ Ատանայի գաւառներուն մէջ գտնուած զանազան առաջնորդական վիճակներու կարօտեալ մերազնեից. յաջողեցանք նպաստից սնուցկի թոշակներովը հաստատեալ որբանոցներու գոյութիւնը պահպանել, եւ թոյլ չտալ որ անօթութիւնը մարդկային կեանքերը հնձէ։ Եւ միթէ այս ձմեռ կարելի՞ է ամենուս բարձրացող օգնութեան աղաղակներուն առջեւ, որք հոգիները կը ճնշեն, ունկնախից մնալ և թողուլ որ երաշտութենէ ցամքած արտերը՝ գերեզմաններն ըլլան յուսավրէպ հողագործներուն։ Ո՛չ, ո՛չ։

Թէպէտ եւ նպաստից սնուցկին միջոցներն սպառած, թէպէտ եւ ներքին ու արտաքին հանգանակութիւնները դադրած են այլ եւս, սակայն կը համարձակինք ըսել թէ դիմագրաւ պիտի կենանք վտանգին, և այս յայտարարութիւնը կ'ընենք, ապաստանելով նախ տիեզերաց Նախախնամողին անբաւ ողորմութեանը, վստահելով մեր Օգոստափառ Ինքնակալ Կայսեր գթութեանն ու պաշտպանութեանը, եւ աներկմիտ լինելով որ մեր պատուական ժողովուրդը իր բնածիր գթասրտութեամբը պիտի կատարէ դարձեալ սիրով իր քրիստոնէական պարտականութիւնը, պիտի ողորմի իր կարօտեալ եղբարց ու զաւակաց, եւ կարկառէ իր բարերար ձեռքը, կեանքեր խլելու մահուան ճիրանէն։

Այս հաւատքով կոչում կ'ընենք վեհափառ ձեր գթութեան զգացումներուն, ձեր եղբայրակցական սիրոյն, և ողորմութիւն կը հայցենք. ողորմութի՛ւն, ճարահատ կարօտելոց համար, անօք կիներու համար, լքեալ մանուկներու համար, և թախանձանօք կը հայցենք այդ ողորմութիւնը։ Ժամանակի կորուստը չատ աղետաբեր կրնայ ըլլալ և անդարմանելի վնասներ յառաջ բերել, ուստի կը խնդրենք որ փութով ղրկէք մեզ ձեր նպաստը, կը խնդրենք նաև որդուարթ սրտով զայն առատաձեռնէք, վասնզի նմանեացն կարեկցիլ ու օգնել՝ մարդկային եւ քրիստոնէական ամէնէն գեղագոյն պարտականութիւնն է, վասն զի ողորմածներն են որ ողորմութիւն պիտի գտնեն Աստուծոյ առջեւ, և վասն զի բարի սրտերու գերագոյն գոհունակութիւնն է՝ կարօտելոց արցունքը սրբել ու անոնց տառապանքը մեղմել։

Կը հայցենք տիեզերաց Նախախնամողէն զեղուլ ձեր վրայ իր անբաւ բարիքները, վարձահատոյց լինիլ ամէն բարերար նուիրատուներու, պահել մեր Ազգն ու Եկեղեցին իր ամենազօր հովանւոյն ներքեւ, և կ'ողջունենք զձեզ սիրով ու կ'օրհնենք յանուն Տեառն։ Մնամք աղօթարար

Պ. Կ. ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊՍԿ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՄԻՋԵՒ

Հարաւ. Ափրիկէէ հասած լուրերը առայժմ նպաստաւոր չեն երեւիր Անգլիացիներուն։ Նոյ. 17 թուով հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Լէտիսմիթի չրջակաները լրտեսելու համար Էստքուրդէ մեկնած Անգլ. զրահապատ կառախումբ մը Պօէրներու կողմէ յարձակում կրեր է։ Կառախումբը տապալեր և 100է աւելի Անգլ. զօրքեր սպաննուեր և վիրաւորուեր են։ Բազմաթիւ զօրքեր ալ գերի բռնուեր են։ Էստքուրդէ հասած ուրիշ հեռագիր մըն ալ կը ծանուցանէ թէ՝ Լէտիսմիթի Պօէրներու կողմէ ռմբակոծումը կը չարունակուի։ Անգլիացի տեղեկաբեր մը կը յայտարարէ թէ Լէտիսմիթը տեսած է բոցերու և մուխի մէջ։ Կ'երեւայ թէ Պօէրներու ռումբերը տակաւ առ տակաւ սկսեր են իրենց նշանակէտին հասնիլ։ Պօէրները իրենց «Լօնկ Թօմ» անուն թնդանօթը (Անգլիացիք այսպէս կը կոչեն ֆրանսական այն խոշոր թնդանօթը որով Պօէրները Լէտիսմիթը կը ռմբակոծեն) բարձր բլուրի մը վրայ հաստատած են որ կ'իչխէ Անգլ. բանակետղին վըրայ։ Միւս կողմէ բազմաթիւ Անգլ. փոխադրանաւեր Քէյփ-Թաուն կը հասնին հետզհետէ, և ցամաք ելլող զօրքերը դէպի երկրին ներսերը կը յառաջանան։

—Կ'ըսուի թէ 6000 Պօէրներ Զուլուլէնտի մէջէն կ'անցնին, դէպի Նաթալի հիւսիսային սահմանագլուխը։

—Անգլ. թերթերու հասած հեռագիրները կը հաստատեն թէ՝ Մաֆեկինկ-Լէտիսմիթ երկաթուղին կը բանի։

—Լոնտոնէն ուրբաթ օրուան թուով կը հեռագրեն թէ՝ մինչև այն ատեն 21000 Անգլ. զօրքեր հասած են Բաբերյա։ Զօր. Լորտ Մէթուին 15 օրէն չորս զօրաբաժնով Լէտիսմիթի օգնութեան պիտի երթայ։

—Լորէնցօ-Մարքէզէ ուրբաթ թուով կը հեռագրեն նաև Թայմզի թէ՝ գրոյցի մը նայելով Զօր. Ժուպէռ սպաննուեր է ռումբէ մը։ Լոնտոնի պատերազմական պաշտօնատունը՝ ոև է լուր չէ առած սակայն այս մասին։ Միւս կողմէ Բարիզէ հեռագիր մըն ալ բացարձակապէս կը հերքէ այս զրոյցը։

—Ֆրանքֆուրթեր Ցայթունկ(?). Պէյթ վաւերական աղբիւրէ իմանալով կ'ըսէ թէ Ռուսիա, Ֆրանսա և Գերմանիա համաձայնած են ուզած ատեննին ընդդիմանալ, երբ Անգլիա փափաքի իրեն կցել Թրանսվալը։

—Պօէրական …—Զօր. Ժուպէռ Նաթալի կառավարչին պատգամաւոր մը ղրկելով յայտարարած է թէ եթէ Անգլիացիք իրենց գերի բռնած Նաթալեան Մարքս անուն Պօէր լրտեսը հրացանի բռնեն, Թրանսվալի կառավարութիւնն ալ հրացանի բռնել պիտի տայ Բրեդորիայի մէջ գտնուող Անգլիացի գերի սպաններէն վեցը։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ. — … — Շանկայէ Անգլ. իրազեկ թերթի մը քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ և Ճապոնի միջեւ գտնուած յարաբերութիւնները խիստ ձգտեալ վիճակի մէջ են, ժամէ ժամ խզում մը հաւանական է։ Ճապոնի կառավարութիւնը կը փափաքի խնդիրը չուտով կարգադրել, Ծայր. Արեւելքի Ռուս տորմիղին օգնական մարտանաւեր հասնելէն առաջ։ Ճապոնի դիրքը այժմ գերակշիռ է Ծայր. Արեւելքի մէջ, որովհետեւ անդրսիպերիական երկաթուղին տակաւին աւարտած չէ։ Ամիս մը առաջ ծանր միջադէպ մը պատահեցաւ, որ քիչ մնաց պատերազմի առիթ պիտի տար երկու Ասիական պետութեանց միջեւ։ Ճապոնական երկու յածանաւեր հասարակ Ռուս իշխանութեանց ազդարարական նշանին, Բրչիլլիի ծովախորշը մտնելով խարսխած էին Բորդ-Արթիւրի առջեւ։ Ռուս բարձրաստիճան սպայ մը չոգեմակոյկով մը ընդ առաջ երթալով ծանոյց Ճապոնցի հրամանատարին թէ՝ արգիլուած է օտար մարտանաւերու մուտքը Բորդ-Արթիւրի մէջ։ Մէկ կողմէ ցամաքի Ռուս բերդերուն մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր, միւս կողմէ ալ հոն խարսխած Ռուս մարտանաւերը սկսած էին իրենց թնդանօթները Ճապոնական յածանաւերուն ուղղել։ Ճապոնցի հրամանատարը այս պատրաստութիւնները տեսնելով լաւ համարած էր փութով մեկնիլ անկէ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ Երեսփ. ժողովը իր ուրբաթ օրուան նիստին մէջ ընդունեց կառավարութեան մէկ ծրագիրը, որ կը յնջէ լրագիրներու դրոշմաթուղթը։ Ժողովը գրեթէ միաձայնութեամբ քուէարկեց Մորավիոյ չփոթութիւններուն մասին քննութիւն մը կատարելու համար Յանձնաժողովի մը անուանումը։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ լուրեր կու գան չարունակ։ Պոմպայէ Տէյլի Թելէկրաֆի կը հեռագրեն թէ Հնդկաստանի սահմանագլուխին վրայ Միշմի ցեղը ապստամբած է։ Արշաւախումբ մը կազմուեր է Սատիկա երթալու համար, ուր կեդրոնացած են ապստամբները։ Արշաւախումբը կը բաղկանայ Պէնկալայի հետեւակազօրքերու 10րդ գունդէն, երկու վաշտէ և Կուրքաներու երկու գունդէ։ Արշաւախումբին կը հրամայէ գնդ. Մոլէսուորթ։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէկ քանի եկեղեցիներուն մէջ չփոթութիւններ ծագեր են անցեալ երկուշաբթի օր. ծիսականութեան յարողներուն և հակածիսականներուն միջեւ։ Լոնտոնի եպիսկոպոսը յայտարարութիւն մը հանելով արգիլած էր խունկի գործածութիւնը և հաւէտական եկեղեցիին մէկ քանի ծէսերը։ Մէկ քանի եկեղեցիներու, և մասնաւորապէս Ս. Օգոստինոսի և Ս. Պետրոսի հովիւները՝ ծանուցին թէ չպիտի գործադրեն այդ կանոնը. ասկէ յառաջ եկած են վերոյիչեալ անկարգութիւնները։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը և կայսրուհին ուրբաթ օրը Պերլինէ Անգլիա մեկնեցան իրենց զաւակներուն՝ կայսերազուն իչխան Ակուսդա-Վիլհէլմի և Օսքարի հետ։ Կայսրը և կայսրուհին չաբթեաւ նստան Բիլի մէջ։

ՏՐԻՑՑԻՒՍ ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏԸ ժընեվէ Միւլհաուզ մեկնեցաւ, կ'ըսէ Բարիզէ ուրբաթ օրուան հեռագիր մը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը չաբաթ իրիկուն Պատրիարքարան մնալով, երէկ առաւօտ Մայր Եկեղեցւոյ պատարագութեանց նախագահեց, և Հրեշտակապետաց տօնին առթիւ քարոզ մը խօսելով բացատրեց Հրեշտակներու մարդոց հետ ունեցած յարաբերութիւնները, պաշտօնը ևլն։ Ս. Պատրիարք Հայրը գրեթէ հազիւ քառորդ մը խօսեցաւ, քարոզին բնաբան ունենալով Պօղոս առաքեալին հետեւեալ խօսքերը. «Ո՞չ ապաքէն ամենեքեան հոգիք են հարկաւորք, որք առաքին ի սպասաւորութիւն վասն այնոցիկ, որք ժառանգելոց են զփրկութիւն։»

ՊԱՏՐ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. չաբաթ օրը իր անուան տօնախմբութեան առթիւ, բազմաթիւ եկեղեցականներու, ծանօթ անձերու, ժողովականներու և Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան այցելութիւնը ընդունեց Պատրիարքարանի մէջ,

ԵՐԷԿ նաև Պալաթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյն տօնախմբութիւնն էր, որ այս տարի անչուք կերպով կատարուեցաւ։ Այս թաղն ալ իր անցեալին յիչատակովը կը պարծի հիմա. թէպէտ աչխատող ձեռքեր չեն պակսիր եկեղեցին ու դպրոցը չէն պահելու համար, բայց Բալաթի ժողովրդեան աղքատութիւնը մեծագոյն արգելքն է ամէն կարգի բարի նպատակներ պահանջուած կերպով գլուխ հանելու։ Պալաթի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին որ մօտ ժամանակի, այսինքն 65 տարուան չէնք է։ Առաջին եկեղեցին 271 տարուան հնութիւն մը ունի, բայց ոչ արդի եկեղեցին մութ ու խաւարչտին չէնք մը եղած է, որ Յունաց կը վերաբերէր։ Հայերը Յունաց կողմէ բաւական ընդդիմութեան և դըժուարութեան հանդիպելէ ետք 1628ին վերջապէս ձեռք ձգեր և նորոգեր են, բայց քիչ յետոյ Պալաթի մէջ պատահած մեծ հրդեհէ մը մասամբ այրեր է եկեղեցին, այլ սակայն Պարոն Տէր կոչուած Գրիգոր Վ.ի (որ այդ եկեղեցւոյ պատմութիւնն ալ գրած է) ջանքով վերանորոգուեր է։ Եկեղեցւոյն երկրորդ չինութիւնը եղեր է «Սարը» կոչուած Մատթէոս Պատրիարքի օրով 1683ին, և 37 տարի յետոյ դարձեալ այրելով, մէկ տարի վերջը 1721ին Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքի օրով երկրորդ անգամ չինուեր է եկեղեցին 70 օրուան մէջ, գեղեցիկ, մեծակառոյց և ընդարձակ։ Այս չէնքը կանգուն մնացեր է 104 տարւոյ չափ, բայց չափազանց հինցած ըլլալով, 1834ին Ստեփաննոս Բ. Պատրիարքի օրով եկեղեցին ի հիմանէ քակեր են, վերաչինելու համար, և նոյն տարին յիչեալ Պատրիարքը եկեղեցւոյ հիմնարկէքը կատարեր է։ Քակուած չէնքին տակէն ելեր են Արտէմիա վկային ոսկորները, որոնք խնամով պահուեր են, և եկեղեցին ի նորոյ չինուած ատեն Ս. Սեղանին ներքեւ ամփոփեր են որբուհիին մօրմէնը իր անունով չինուած լուսաղբիւրին քով։ Այս վերջին չինութիւնը 16 ամսուան մէջ ամբողջանալով 1835 սեպտ. 7ին Ստեփաննոս Պատրիարք օծեր է եկեղեցին։ Ահաւասիկ այս չորրորդ անգամ ըլլալով չինուած տաճարին մէջ կատարուեցաւ Հրեշտակապետաց տօնախմբութիւնը, և առիթ տուաւ մեզի՝ երկուքուկէս դարու հնութիւն մը քրքրելու։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ չաբաթ օր արտաքոյ կարգի նիստ մը ըրաւ, ի ներկայութեան անդամոց մեծամասնութեան։ Ներկայ էին նաև Հոգաբարձութեան բժիշկ անդամները՝ Տոքթ. Խորասանճեան և Նազարեան էֆէնտիները։ Հոգաբարձութիւնը, Հիւանդանոցի ներքին վիճակին վերաբերեալ կարեւոր խնդիրներու մասին խորհրդակցութիւններ կատարելով պէտք եղած որոշումներն տալէ զատ, նկատողութեան առաւ նաև Տքթ. էֆ.ներու դիտողութիւնը՝ ի մասին տեղւոյ անբաւականութեան, և թէ Հիւանդանոցը իր նպատակին կարենալ ծառայեցնելու համար պէտք է անպատճառ անջատել կղզիանոցի մէջ գտնուած փոքրիկ որբերը։ Հոգաբարձութիւնը որոշեց տեղւոյն վրայ անձամբ քննութիւն մը կատարել յետոյ պէտք եղածը անօրինել։ Այս կարգադրութիւնը եթէ օր առաջ գլուխ ելլէ, միայն հիւանդները չէ որ պիտի օգտուին այլ և որբերը, որոնք մեծապէս նեղուած են այդ յարկին մէջ։

ՄՇՈՅ տեղապահը, երեք չաբաթ առաջ այցելեր է առաքելոց վանքը, ուր Պատրիարքարանի նպաստով բացուած որբանոց մը կայ։ Այդ որբանոցին մէջ 62 տղայ և այդ թիւին կէսին չափ ալ պաշտօնեաներ կան, և Պատրիարքարանէ ամսական 25 ոսկի նպաստ մը կը տրուի։ Բարգէն Ծ. Վ. անգոհացուցիչ գտեր է այդ որբանոցին վիճակը, թէ՛ ուսումնական և թէ որբոց պատսպարութեան կրկին տեսակէտներով։ Կ'երեւայ որ, ղրկուած նպաստէն աւելի այս ու այն կ'օգտուին քան թէ բուն իսկ որբերը, որոնցմէ մաս մը 15-20ի չափ մտադիր է եղեր փոխադրել Ս. Կարապետ։ Տեղապահը այցելեր է նաև Մատնավանքը, որ թէպէտ բոլորովին երեսի վրայ մնացած է հիմայ, բայց իր ունեցած հողերով լաւ վիճակի մէջ կրնայ դրուիլ։ Եթէ մատակարարող ձեռքեր գտնուին։ Եթէ մեր գաւառային որբանոցները Բարգէն Վ.ի նման քննիչներ ունենան, արդեօք ի՛նչ գեղծումներ երեւան պիտի ելլեն։ Մուշէն կը գրեն մեզ թէ՝ տեղապահը նոր որբեր ընդունելու և արդէն սկսած ձմռան մէջ խել մը կարօտեալներու նպաստելու համար դիմում ըրեր է Պատրիարքարան, որ իր կարգին կը դիմէ հանրութեան, ինչպէս կը հաւաքցուի երկրորդ էջին մէջ հրատարակուած Պատրիար. չրջաբերականէն։

ԵՐԷԿ ԱՌԱՒՕՏ մայրաքաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ Պատրիարքական յանձնարարութեամբ ծանուցուելով թէ Ս. Յակոբայ որբանոցին մէջ գտնուող որբերէն ոմանք ուսման ընդունակութիւն չունին, յորդոր կարդացուեցաւ ժողովրդեան որ այդ տղեկները որդեգիր առնուն արհեստի տալու կամ առեւտուրի վարժեցնելու համար զանոնք։

«ԱՐԵՒԵԼՔ» կը յսէ թէ՝ Խառն ժողովի յառաջիկայ նիստէն առաջ, կրօնական ժողովի երկու ատենապետ Սրբազաններ ինչպէս նաև միւս եպիսկոպոս անդամը Տ. Գաբրիէլ Սրբազան՝ պիտի հրաւիրուին մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունենալ Քաղաքական ժողովի ատենապետ փաչային հետ։ Վերոյիչեալ Սրբազանները այսօր կէսօրին խորհրդակցութեան հրաւիրուած են Բարձր. Ցալութիւն(?) փաչայի կողմէ։

ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ հանգուցեալ Սերովբէ էֆ.ի մահուան տարեդարձին առթիւ, չաբաթ օրը հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Հիւանդանոցի մատրան մէջ, և ապա ընդհանուր պատսպարելոց կերակուր տրուեցաւ։ Կատարուած հոգեհանգստին ներկայ էին նաեւ հանգուցելոյն զաւակը Պարոն Կ. էֆ. Կիւլպէնկեան, որ այնքան արդիւնաւոր կերպով կը վարէ Հոգաբարձութեան ատենապետութիւնը։

ՄԻՔԱՅԷԼ ՓԱՇԱ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԻ, կայսերական Անձնական Գանձուն հանգուցեալ նախարարին, մահուան տարեդարձն էր երէկ։ Հանգուցելոյն ընտանիքը այս առթիւ չքեղ մահարձան մը կը կանգնէ հանգուցելոյն գերեզմանին վրայ։ Այս մահարձանը սեւ և մոխրագոյն կրանիթէ գեղարուեստական գեղեցիկ գործ մըն է և Անգլիոյ մէջ յատկապէս պատրաստուելով 6 սընտուկներու մէջ Պոլիս բերուած է։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ փոխանորդ Սրբազանը երէկ առաւօտ պատարագելով, քահանայ ձեռնադրեց երկու ընծայացուներ, Տիրացու Երուանդը անուանելով Տ. Եղիշէ. և տիրացու Հրանտը՝ Տ. Սերովբէ։ Խարտաւիլակի պաշտօնը կը վարէր Գուզկունճուգի Կարապետ աւագ քհ. Սէթեան։

ՄԵՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընկերակիցներու կողմէ մեզ դէմ լարուած կարգ մը տգեղ մեքենայութեանց պատճառաւ, ստիպուած ենք վերջնականապէս հրաժարիլ ինձ յանձնուած օրաթերթի մը խմբագրապետութենէն։ Ուստի կը խնդրուի որ «Հանրագիտակ»ի հրատարակուած ատենէն մեզի պարտք ունեցողները ուղղակի մեր հասցէին ղրկեն իրենց հաշիւը՝ առանց խառնելու նոյն օրաթերթին հաշիւներուն։

Ի մօտոյ պիտի հրատարակենք կրկին Գիտակն Հանդէս մը՝ աւելի դիւրամատչելի պայմաններով, գոհացում տալու համար մեր պատ. բաժանորդներու փափաքանաց, յուսալով որ մեր այս կրկին ձեռնարկին մէջ պիտի հաճին քաջալերել զմեզ։

Մեր հասցէն է.— Ղ. Բօյատ.— Պաղչէ-Գաբու, Էսկի-Զապթիյէ, Թիւ 19։

Ղ. ԲՕՅԱՏ

ՈՃԻՐ ԵՒ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ գիշեր Սկիւտարի մէջ կրկնակ ոճիր մը գործուեցաւ ահաւոր պարագաներու տակ։

Յակոբ Աստարճեան անուն 35 տարեկան ատաղձագործ մը բաւական ատենէ ի վեր Թօքաթէ բնակած ըլլալով վերջերս հասկցած էր թէ իրեն համար բժշկուիլ ա՛լ անկարելի է։ Յակոբ՝ իր կինը, Երանուհի անուն վարժուհի մը, այնքան կը սիրէր որ չատ ծանր կուգար իրեն անկէ բաժնուիլ, և երբեմն կ'ըսէր անոր «Ա՜խ սիրելի կինս, ի՞նչպէս պիտի բաժնուիմ քենէ, աղէկ չէ՞ր ըլլար որ երկուքս մէկէն մեռնէինք»։ Ուրբաթ գիշեր ատաղձագործը մտածելով թէ իր մահուանէն վերջը կրնար ըլլալ որ իր կինը ուրիշի մը ըլլար, բուռն նախանձէ մը վառուած որոշեց զայն սպաննել։ Գիշերը ժամը 6½ին երբ ընտանեօք նստած էին, Յակոբ քրոջը ըսաւ թէ կնոջը հետ խօսելիք ունենալուն համար, քիչ մը դուրս ելլէ։ Հազիւ թէ քոյրը դուրս ելած էր, երբ Յակոբ յանկարծ րեվոլվեր մը հանելով կրակ ըրաւ Երանուհիին վրայ, որ «Ա՜խ» մը արձակելով գետին փռուեցաւ։ Յակոբ կարծելով թէ իր քամինեյի որոշումը գործադրուած է, գնտակ մըն ալ ինքզինքին ուղղելով ուղեղը պայթեցուց։ Բարեբախտաբար գնտակը խեղճ կնոջ դաստակին միայն հանդիպելով թեթև վէրք մը յառաջ բերաւ. այնպէս որ Երանուհի վարժուհիի վիճակը լաւ է։

Շաբաթ օրը ատաղձագործ Յակոբ Աստարճեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ, մէկ քահանայով, առանց արարողութեան։ Մարմինը առանց եկեղեցի տարուելու ուղղակի գերեզմանատուն առաջնորդուելով, գերեզմանատան դուրսի կողմը ամփոփուեցաւ։ Ոստիկանութեան պատրաստած տեղեկագրին մէջ եւ հաստատուած են ոճրին պարագաները և չարժառիթը։ Տիկին Երանուհի Իճատիյէի մէջ իր հաշուոյն մանկապարտէզ մը բացած էր վերջերս։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

18 Նոյեմ. 1899

Ֆրանսական 3%	100.35
Րէժի	300.
Ֆօնսօլիտ գոցուեցաւ	22.30
Երկաթուղի »	119.
Իտալական 5%	94.45
Պանք Օթթօման	563.
Սպանիական	66.12
Թրանսվալը	72.50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(Այս առտուան)

Ուրֆայի նախագահ ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանեցաւ Մուշի նոյն դատարանի ընդհ. դատախազի նախորդ օգնական Շէրիֆ էֆ.։ Կեսարիոյ առեւտրական դատարանի նախագահ՝ Սիրօզի առեւտրական դատարանի նախագահ Բրոտրոմօս էֆ.։

Բէյտուփ (Պրուսա) նախիպ անուանեցաւ Քարամանի նախորդ նախիպ Մէհմէտ Էմին էֆ.։ Պարթինի (Քասթէմունի) նախիպ՝ Քանտէրէի նախորդ նախիպ Իլիաս Ֆէվզի էֆ.։ Լճէի (Տիարպէքիր) նախիպ՝ Մէհմէտ Սալահէտտին էֆ.։ Սասունի (Պիթլիս) նախիպ՝ Ալի Րիզա էֆ.։ Ախլաթի նախիպ՝ Թիմար գիւղախմբին նախորդ նախիպ Մուսթաֆա Սալիմ է.։ Մահմուտ Փաշայի նախիպ՝ Ախր-Չէլէպիի նախորդ նախիպ Ալի Աթաուլլահ էֆ.։ Մէրսինի նախիպ՝ Քէսքինէրի նախորդ նախիպ Սիւլէյման Ֆահի էֆ.։ Մէճիտիէի (Էնկիւրիւ) նախիպ՝ Իւրկիւպի նախորդ նախիպ Մուսթաֆա էֆ.։ Գուրու Չայի (Էրզրում) նախիպ՝ Զէյթունի նախորդ նախիպ Սիւլէյման Սապրի էֆ.։ Միխալըճի (Պրուսա) նախիպ՝ Քաւեսներու նախորդ նախիպ Օսման Նուրի էֆ.։

Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղին Ա. կարգի օգնականներէն Էլիֆի պէյի։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ նոյն ճիւղին օգնականներէն Եահեա պէյի։ Սանիյէի աստիճան՝ Վճռաբեկ Ատենի միւլազիմներէն Պահրի պէյի։

Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Կայս. զինագործարանի արհեստապետ գնդ. Ճօն Սթոնսըն պէյի։ Դ. կարգի Օսմանիյէ՝ Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղէն Թալէաթ պէյի։

ԱՅՏԸՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ արկածեալներու նպաստողներու ցանկին մէջ կը տեսնենք թէ տպագրիչ Սէրվիչէն էֆ. նուիրած է 200 ղշ., դեղագործ Բիւշիւքեան եղբարք 100, փաստաբանք Պօշնակեան Յակոբ էֆ. 100, Ասատեան Մկրտիչ էֆ. 100, Բաբաղեան էֆ. 100 Սինապեան էֆ. 50, Մարտիրոսեան Գէորգ էֆ. 20, Գայսէրեան Յարութիւն էֆ. 20, Շաշեան էֆ. 20, Միսաք էֆ. 20 Խաչեան, Գէորգ էֆ 20, Գրավաճառ Կարապետ էֆ. 100 ղշ.։ Ընդհ. գումար 2,483,201 ղշ.։

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Ալժերիոյ Ֆիլիբվիլ և Պուժի քաղաքներուն մէջ ժանտախտի մէկ քանի դէպքեր պատահիլը պաշտօնապէս հաղորդուած ըլլալով, այն կողմերէն հոկտ. 30էն ի վեր եկողները Քլազօմէնի, Պէրութի և Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մաքրանոցներուն մէջ 10օրեայ քարանթինայի պիտի ենթարկուին, Առողջապահական Խորհրդոյ որոշմամբ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ֆրանսական տորմիղը, հրամանատարութեամբ դերծովակալ Ֆուռնիէի, երէկ Սուրիոյ եզերքներէն ճամբայ ելաւ դէպ ի Իզմիր, ուր պիտի հասնի յառաջիկայ հինգշաբթի օրը։ Ծովակալ Ֆուռնիէ Իզմիրի մէջ քիչ մը ատեն մնալէ ետքը մայրաքաղաքս պիտի գայ, ընկերակցութեամբ տորմիղին բարձրաստիճան սպաներուն, և իր յարգանքները պիտի մատուցանէ յառ Կայս. Գահոյից, ինչպէս ասկէ առաջ գրեցինք։ Քօվմօ յածանաւը, որ այժմ Սալամինի նաւարանին մէջ կը գտնուի, Իզմիր երթալով ծովակալը և իր հետեւորդները Պոլիս պիտի բերէ։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ, ուրբաթ օրը, Սելամլըքի արարողութենէն վերջը բարեհաճեցաւ յաջորդաբար մասնաւոր ունկնդրութիւն շնորհել ռումանական նախորդ դեսպան Պ. Ճուվարայի, Պուլկարիոյ ելմտական նախարար Պ. Նաչովիչի և Պոլսոյ գործակատար Պ. Կէչօֆի։ Ռումանիոյ նախորդ դեսպանը իր յետս կոչման գիրերը ներկայացուց Վեհ. Սուլթանին։ Ն. Վեհափառութիւնը այս առթիւ բարեհաճեցաւ Իմթիազի ոսկի և արծաթ շքադրամները շնորհել Պ. Ճուվարայի, որ արդէն ստացած է Օսմանիյէի և Մէճիտիյէի Ա. աստիճանները։ Ունկնդրութեան ներկայ էին արարողապետ Իպրահիմ պէյ և դեսպանատան Ա. թարգման Պ. Ա. Լահովարի։ Ռումանական նախորդ դեսպանը յառաջիկայ տարած մայրաքաղաքս Պուքրէշ պիտի երթայ։ Այդ առթիւ Պ. Ճուվարա երէկ Բ. Դուռը երթալով իր հրաժեշտի ողջոյնները մատոյց պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն, և Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի յանձնեց պաշտօնագիր մը, որով կը յայտարարուի թէ մինչև նորընտիր դեսպանին ժամանումը դեսպանատան գործերը պիտի վարէ խորհրդական Պ. Ֆիլալիթի։

ՌՈՒՍ ՏՈՐՄԻՂԸ.— Աթէնքի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ՝ Միջերկրականի ռուս տորմիղը, որ կը բաղկանայ 12 մեծ և փոքր մարտանաւերէ, մօտերս Պիրէոն պիտի հասնի, հրամանատարութեամբ ծովակալ Վալւոնի։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՐԷԺԻԻՆ հոկտեմբեր ամսուան հասոյթը 168,000 ոսկի եղած է։

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Շաբաթ առտու Սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը երթալով խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Տ. Կոստանդիանոս Պատրիարքին հետ։ Յետոյ դեսպանը Բերա դառնալով, դեսպանատան Ա. թարգման Սամանճեան էֆ.ի հետ կայս. Պալատ գնաց, ուր տեսակցեցաւ Կայս. Պալատան Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ.— Ինչպէս յայտնի է Պէռնի մէջ Օսմ. դեսպանութիւն մը հաստատուեցաւ։ Պրիւսէլի Օսմ. դեսպան Սթէֆանաքի Գարաթէոտորի էֆ., որ Պէռնի ալ դեսպան կարգուած է, չաբաթ իրիկուն Զուիցերիոյ մայրաքաղաքը գնաց, իր յանձնարարագիրները ներկայացնելու Հելվետ. կառավարութեան։ Կայս. հրամանաւ Գարաթէոտորի էֆ.ի ամսականը 20,000 ղշ.ի բարձրացաւ։

ԿԱՅՍ. ԴԱՆՔԱՅԻՆ թարգման Ալէքօ Բանճիրի պէյ ուրբաթ օրը Լոնտոն գնաց։

ԶՕՐԱՐՁԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Կայս. Դ. զօրաբանակի (Երզնկա) զինուորներուն զօրարձակութիւնը սկսած է։ Իրենց տուները ղրկուելիք զինուորները պիտի ստանան իրենց բոլոր յետնեալ ամսականները։ Կայս. հրամանաւ, այդ զինուորներուն պիտի հետեւին, մինչեւ իրենց տուները, մէկ քանի սպաներ, որոնք պաշտօն պիտի ունենան անոնց ամէն պէտքերը հոգալ։ Պիթլիսի մէջ 273 զինուորներ արձակուած են։

150 ՈՍԿԻՆՈՑ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ.— Մայրաքաղաքիս գեղարուեստից վարժարանին աշակերտներէն Նիքօլի էֆ.ի պատրաստած մէկ իւղաներկ նկարը, որ երկու ձկնորսներ կը ներկայացնէ, գնուեր է Իտալացի հարուստ անձէ մը որ նկարչութիւն սիրող մըն է։

ՔԱՐԱՓԸ ԵՒ ՇԻՐՔԷԹԸ.—Այս երկու ընկերութեանց միջեւ գոյացած համաձայնութեան մը համեմատ, Պոլսոյ կողմի քարափներուն վրայ նաւամատոյց մը պիտի չինուի, որուն պիտի մօտենան կառաբարձ շոգենաւերը։ Սակայն եթէ այս նաւամատոյցը չինուի չատ արգելք պիտի ըլլայ շոգենաւերու քարափին մօտենալուն և անկէ մեկնելուն։ Ասոր համար, կ'ըսէ Սէրվէթ, պէտք է խիստ միջոցներ ձեռք առնել այս նաւամատոյցին չինութիւնը արգիլելու համար։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.— Առողջապահական Բարձրագոյն Խորհուրդին հասած տեղեկագրէ մը կ'երեւայ թէ՝ հոկտ. 3էն 23 Պոմպայի մէջ ժանտախտի 406 դէպք և 329 մահ պատահած են։ Քիւրաչիի մէջ հոկտ. 4էն 17 ժանտախտի 9 դէպք և 11 մահ, իսկ Կալկաթայի մէջ սեպտ. 23էն 30՝ 50 դէպք և 50 մահ։ Բունայէ քաշուած հեռագիր մըն ալ կը ծանուցանէ թէ՝ ժանտախտը բաւական ատեն այդ քաղաքէն անհետանալէ ետքը վերստին սկսեր է ճարակիլ ա՛լ աւելի սաստկութեամբ, այնպէս որ օրական 50-60 դէպք և 40-50 մահ կը պատահին եղեր։

ԱՀԱՒՈՐ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Ամսոյս 3ի առտուան ժամը 7ը 50 անցած (Ը.Ե.) Սոֆիայի մէջ երկրաշարժի խիստ զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է։ Ժողովուրդը սարսափահար, իր տուներէն դուրս վազելով դաշտերը ապաստաներ է, հակառակ տիրող սաստիկ ցուրտին։ Քաղաքին մեծ պանդոկներուն յաճախորդներէն մէկ քանին ինքզինքնին պատուհաններէն փողոց նետեր են, կ'ըսեն Պուլկարական լրագիրները։

—Հոկտեմբերի 24ի առտուն Եանեայի մէջ ալ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է, սակայն բարեբախտաբար անձի կորուստ չէ պատահեր։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆ

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՃԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆԻՉ ՄՈՒՍԹԱՖԱՅԻ

Դ. ՆԻՍՏ

Շաբաթ օրը Եղեռնադատ Ատենին առջեւ տեսնուեցաւ չորրորդ դատավարութիւնը Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին գաւակ Ճավիտ պէյը սպաննող Շքատրացի Մուսթաֆայի։ Ատեանը կազմուած էր ըստ առաջնոյն։ Միայն թէ ընդհ. դատախազ Ճէմալ պէյ բացակայ ըլլալով, կը փոխանորդէր օգնականներէն Ալի Րիզա պէյ։ Մուսթաֆայի խօսքերը կը թարգմանէր դարձեալ ոստիկանական քոմիսէր Մազհար պէյ։

Ամբաստանեալ Մուսթաֆա ժամը 5 ու կէսին ատեան բերուեցաւ, և ժամը 6ին դատավարութեան սկսուեցաւ։

Նախագահ Հիլմի պէյ.— Անցեալ նստին մէջ յայտարարած էի թէ՝ արդարութիւնը երեւան հանելու և կատարեալ համոզում գոյացնելու համար քննութիւն պիտի կատարուի, և այս պատճառաւ դատը յետաձգուած էր։ Արդ այսօր նոյն նպատակաւ չորս վկայ կանչուած են որոնք պիտի լսուին. և ասկէ զատ սպանութեան գործիքը եղող րեվոլվերին մասին ալ քննութիւն մը պիտի կատարուի։

Այս վկաներէն առաջինն էր Էգինէլի նախկին նախիպ Մէհմէտ Թէվֆիք էֆ. որ յայտարարեց.— «Դէպքին օրը Տիւլավէր պէյի հետ կամուրջին վրայ կը գտնուէի։ Տեսայ թէ երբ Ճավիտ պէյ կառքէն վար կ'իջնէր, Հաճի Մուսթաֆա երեք անգամ կրակ ըրաւ անոր վրայ։ Ճավիտ պէյ ուզեց ետին դառնալ բայց նոյն միջոցին ինկաւ։ Րեվոլվերը ճերմակ կոթ մը ունէր։»

Ամբաստանեալ Մուսթաֆա յայտարարեց թէ՝ վկան սխալ տեսած է որովհետեւ ինքը չէ մարդասպանը։

Յետոյ լսուեցաւ չորս վկաներէն երկրորդը, կամուրջին Ղալաթիոյ կողմը դրամ գանձող պաշտօնեաներէն գօ... աղասը Մուսթաֆա էֆ., որ յայտարարեց.— «Հաճի Մուսթաֆան՝ կամուրջին վրայ բռնուած ատենը ճանչցայ։ Կամուրջին վրայի տաղաւարին մէջ պատուհանին առջեւ նստած ատենս հրազէնի մը ձայնը լսելով անմիջապէս պատուհանէն դուրս նայեցայ. տեսայ որ երկու հոգի իրարու հետ կը պայքարէին. նոյն միջոցին ժողովուրդը վազեր «Բռնեցէք» աղաղակ մը լսելով, անմիջապէս հրանշանդ տուին զինուորաց որ բռնեն փախչողը։ Հաճի Մուսթաֆան բռնուած ատենը չէի ճանչնար զայն։ Սպայ մը գալով երբ անոր գլխուն զարնել կ'ուզէր սուրով, «Մի զարներ» ըսի թէեւ, բայց սուրը ետ քաշել չկրնալով գլխէն վիրաւորեց զայն։ Հաճի Մուսթաֆայի հետ կռուող մարդը քաղաքային զգեստ հագած էր։ Մուսթաֆա ձերբակալուած ատեն ինքզինքը ազատելու համար չատ ճիգեր ըրաւ»։

Այս վկային մասին երբ Մուսթաֆային հարցուեցաւ թէ ըսելիք մը ունի՞։

Ամբաստանեալը.— Ես կ'երթայի կոր։ Բռնուողը ես եմ։ Գլխէն սուրով վիրաւորուողն ալ ես եմ, բայց փախողը ես չեմ։

Յետոյ կանչուեցաւ երրորդ վկայ միւլազիմ Մէհմէտ պէյ, բայց անիկա եկած չըլլալուն, ներս բերուեցաւ ուրիշ վկայ մը, կամուրջին վրայ կզզիին նաւամատոյցին մօտ սափրիչ Յարութիւն Խաչատուրեան, որ յայտարարեց.— «Ամբաստանեալը չեմ ճանչնար. թէև րեվոլվէրի ձայն լսեցի, բայց նոյն պահուն զբաղեալ ըլլալուս դուրս չելայ և չնայեցայ։»

Ասկէ վերջը կարդացուեցաւ րեվոլվէրին մասին ոստիկանական տնօրէնութեան կողմէ կատարուած քննութեան տեղեկագիրները, որոնց իմաստը հետեւեալն է։— Ա. Թէվֆիք.— «Երբ րեվոլվէրը ցուցուեցաւ Պոլսոյ կողմը գտնուող հրազէն վաճառողներուն, յայտարարեցին թէ՝ թէեւ վրան գործարանի մասնաւոր նշան չկայ, բայց Գաբաաղի րեվոլվէրի կեղծն է, արժէքը 50 ղշ. է, և Պոլսոյ մէջ անոր նմանը չծախուելուն իրենց խանութը չի գտնուիր։» Բ. Տեվֆիկ.— «Ղալաթիոյ զինավաճառները կը յայտարարեն թէ՝ թէև վրան գործարանի նշան չկայ, բայց բուն իսկ Գաբաաղի րեվոլվէր է, աւստրիական գործարանի մը մէջ չինուած։ Գինը 2 ու կէս ոսկի է։ Պոլսոյ մէջ չծախուելուն իրենց քով չի գտնուիր. այդ տեսակ րեվոլվէրներ Շքօտրայի, Մանասթըրի և Սելանիկի կողմերը կը գործածուին։»

Ասկէ վերջը կանչուեցաւ ոստիկանական քոմիսէր Շէմսի պէյ, որ նախագահին հարցերին վրայ յայտարարեց թէ՝ րեվոլվէրի մասին Մեծ Շուկային մէջ քննութիւն մը կատարած է, ուրկէ կը հասկցուի թէ 5-6 ամիսէ ի վեր Ալպաններու մէջ այդպիսի րեվոլվէր մը չէ ծախուած. և թէ այդ րեվոլվէրը աւստրիական ապրանք է։

Կարդացուած տեղեկագիրներուն և Շէմսի պէյի յայտարարութեան մասին հարցուեցաւ ամբաստանեալին թէ ըսելիք մը ունի՞։

Ամբաստանեալը.— Այդ րեվոլվէրը ամէն կողմ կը գտնուի։ Բայց ես երբ Պոլիս եկայ թէ՝ Սելանիկի և թէ Պոլսոյ մէջ վրաս խուզարկուեցաւ, և քիչ մը ծխախոտէ ուրիշ բան չգտնուեցաւ։ Հետեւաբար րեվոլվէրը ինծի չի կրնար պատկանած ըլլալ։

Նախագահը (ամբաստանեալին).— Պանդոկապետին հետ չորս անգամ հաշիւ տեսած ես. ատոնց երեք անգամը պաշտօնատուները գոց եղած օրերուն այն է ուրբաթ և կիրակի օրերուն, հանդիպած են, բայց չորրորդ անգամուն, այն է դէպքին օրը, պաշտօնատուները գոց չեղած օրուան հանդիպած էր, ի՞նչ է ասոր պատճառը։

Ամբաստանեալը.— Ես պարտքս չյատնելու համար 10-12 օրը անգամ մը հաշիւս կը կարգադրէի. և ուշադրութիւն անգամ ըրած չէի թէ՝ ուրբաթ կամ կիրակի օրուան կը հանդիպէին. ասկէ զատ չեմ գիտեր անգամ թէ այդ օրերը պաշտօնատուները գոց կ'ըլլան։

Ասոր վրայ նախագահը յայտարարեց թէ՝ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու համար նոր քննութիւններու պէտք տեսնուած է. այս պատճառաւ դատավարութեան շարունակութիւնը 15 օր ետքի ձգուած է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՐԵԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 18 Նոյ.— Պատերազմական պաշտօնատունը նոր լուր առած չէ Լէտիսմիթի մասին։ Այսօր լուր մը ելաւ թէ՝ Զօր. Հուայթ անձնատուութեան պայմաններուն վրայ բանակցիլ սկսած է, բայց այս զրոյցը հաստատող կամ ժխտող ո և է տեղեկութիւն չկայ։ Լէտիսմիթէ Լորէնցօ-Մարքէզ փախչող Անգլիացի զինուոր մը կ'ըսէ թէ զօրքերը քաղաքը թողուլ կ'ուզեն. Քիմպըրլիի ռմբակոծումը կը շարունակուի մեծ վնասներ պատճառելով ադամանդի հանքերուն։ Քիմպըրլիի անձնատուր ըլլալուն մասին տարածուած զրոյցը կը հերքուի։ Բարկլոյսի մէջ Պօէրները յարձակեցան Օթթոզվոյէի ադամանդի հանքին վրայ բայց ետ մղուեցան։ Անգլ. օգնական զօրքերը Օրանժ-Րիվըր հասան. Թայմզ կ'ըսէ թէ Լէտիսմիթ սեղմ կերպով պաշարուած է եւ գիշեր ցորեկ կը ռմբակոծուի։ Զօր. Ժուպէռի մահուան լուրը մինչեւ հիմա չհերքուեցաւ պաշտօնապէս, բայց Լորէնցօ-Մարքէզէ Նոյ. 10 թուով կը հեռագրուի թէ՝ զօրավարը թեթեւ տկարութիւն մը ունեցեր է միայն եւ հիմա աղէկ է։ Պօէրները գրաւեցին Էնէէրտալ քաղաքը՝ Խուգուրտէ 5 մղոն դէպի արեւելք։

ԵՈՀԱՆՆԷՍՊՈՒՐԿ.— 4000 Պօէրներ Լէտիսմիթի մօտ գտնուող բլուր մը լքեր են, միանալու համար Խուգուրտի մօտ բանակող Պօէրներուն, որպէսզի արգիլեն Զօր. Պըլլըրի յառաջխաղացութիւնը։ Պօէրները գրաւեցին Պարքլի-Ուէսթ և Տուկլաս քաղաքները, Քիմպըրլիի հիւսիս-արեւմտեան կողմը։

ԼԻԶՊՈՆԱ.—Բորթուկալ կ'ամրացնէ Լորէնցօ-Մարքէզի սահմանագլուխը։

ԼԱ ՀԷՅ.—Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պոֆու յայտարարեց թէ երբ պարագաները ներեն, Հոլանտա կարելին պիտի ընէ Հարաւ. Ափրիկեան պատերազմին վերջ տալու համար։

ՔԻԼ.—Նոր զօրքերը երդուրնցնելու արարողութեան առթիւ Վիլհէլմ կայսրը բանախօսելով ըսաւ թէ՝ Սամօա Գերմանիոյ կը պատկանի և պիտի պատկանի, յորչափ կայ Գերման կայսրութիւնը։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Կոմս Մուրավիեվ հոս հասաւ։

ԳԱՀԻՐԷ.—Քիչներ փաշա Խարթում հասաւ։ Կը հեռագրէ թէ կացութիւնը փոխուած չէ։ Սուտանցիներուն պետը տակաւին Էլ-Տուէմի արեւմտակողմը կը գտնուի։

ՓԱՐԻԶ.— Բարձրագոյն Ատեանը, այսօր հարցաքննեց Պ. տը Վօն, որ կ'ընդունի իր նկատմամբ ըսուածները. և թէ միշտ նպատակ ունեցած է տապալել Հանրապետութիւնը։ Պ. Տէռուլէտ յայտարարեց թէ՝ ինք ոչ թէ Հանրապետութիւնը, այլ խորհրդարանական հանրապետութիւնը տապալել կ'ուզէ, որովհետեւ ժողովրդային հանրապետական է ինքը։ Պ. Տէռուլէտ այս միջոցին նախատալից խօսքեր ըրաւ Պ. Լուպէի նկատմամբ, որուն հետեւանքով մեծ աղմուկ մը եղաւ և հուսկ ուրեմն Պ. Տէռուլէտ երեք ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ իր այս ընթացքին պատճառաւ, և անմիջապէս բանտ առաջնորդուեցաւ։

ՎԻԷՆՆԱ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ Ներքին գործոց նախարար Տոքթ. Քէօրպէր Թրիէսդէի մէջ Բ.-Լ.-ի Մէտէլի շոգենաւին ժանտախտի դէպքին մասին հարցապնդման մը պատասխանելով յայտարարեց թէ՝ անկէ ի վեր նոր դէպք չկայ։ Նախարարը ի վեր հանեց թէ, Տրէզտէի և Վենետիկի դաշնագիրներուն համաձայն, համաճարակներու ատեն միայն երթեւեկութիւնը արգելելիք տակ պէտք է առնուի, և ոչ թէ մասնակի դէպքերու պահուն, որոնց առաջքը առնուած է։ Նախարարը յոյս յայտնեց որ ազատ վաճառականութեան մասին դրուած ո և է արգելք պիտի վերցուի։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԷՇԹԱ, 19 Նոյ.— Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ծախքերու բաժիններու մասին համաձայնութիւն գոյացած չէ տակաւին։

ՀՌՈՄ.—Ելմտական նախարարը վարձի յաւելում մը պիտի պահանջէ Խորհրդարանէն, 1900ի արուեստահանդէսին Իտալիոյ կողմէ մասնակցութեան համար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

ԱՐՄՏԻՔ.—Ցորէն.—Այս շաբթու հասաւ ծախուեցաւ կակուղ ցորեն Վառնա 4000 Պալչըք 2,000 և Անատօլու խառն 7000։ Կարծր ցորենի վաճառում 2,000 քիլօ, 38-40 փարայէն օխան։ Մարսիլիոյ մէջ Պէրտիանսքա, կ'արժէ 21, Ալէքսանտրոֆ՝ 22, Նիգօլայէֆ՝ 21 եւ Մարիանօփոլի 22 Ֆրք. —Հաճար.—Վաճառում չկայ։ Իզմիրի մէջ գործ չկայ։ Եգիպտացորէն.— Վաճառում չկայ։ Իզմիրի մէջ գին 45 փարա—Գարի.—Ծախուեցաւ Օտեսա 16,000 քիլէ 13-14 ղրուշէն։ Իզմիրի մէջ գիները ամուր են։ Գիներն են

12³/₄-15 :—Վարսակ.— Վաճառում չկայ : Իզմիրի մէջ օխան 26 փարա : Կորեակ.— Վաճառում չկայ : Իզմիրի մէջ առեւտուր չկայ: Թաշնակեր.— Վաճառում չկայ: Կը կարծուի թէ այս տարուան բերքը 12000 պարկը պիտի չանցնի: Մարսիլիոյ մէջ Ռոտոսդոյի ապրանք 25 փր.: Իզմիրի մէջ 45 փր.:—Կնճիթ (սուսամ)— Վաճառում չկայ: Իզմիրի մէջ հրապարակը ամուր է 95-103 փր: Անիսոն.—Վաճառում չկայ: Անատոլուի ապրանք 3-3¹/₄ ղչ. Մեթիլլի 3.50-3.62¹/₂, Քիոս 4.50-4.62¹/₂ ղչ.:

ՆԵՐԱՄՈՒԾՈՒԹԻՒՆՔ.—Ալիւր.—Եկան և ծախուեցան 800 պարկ Օտէսա, 82-103 էն, Մարսիլիա 3000՝ 64-73էն, Պրայլա 3000 պարկ 75-76էն և Վառնա 500 պարկ Բ. տեսակ:

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ.—Շաքար.— Հասաւ և ծախուեցաւ 4000 պարկ Թրիեսթէ՝ 86-88 ղրուշէն 1,050 պարկ ռուսական 72 ն և 100 պարկ կեղծ 72էն: Խահուէ.—Հասաւ և ծախուեցաւ 2300 պարկ, 4.60-5.50 ղչ.էն օխան:—Բրինձ.— Հասաւ և ծախուեցաւ 300 պարկ Ռանկուն 109էն և 800 պարկ Ռիզոն 42¹/₂-44 փր.էն: Կաշ. Մեծաքանակ ժամանում և վաճառում եղաւ: 28 ղչ.էն սնտուկը թրանսիթ: Պոլսոյ մէջ 30 ղրշ.:

ՄԵՏԱՂ.— Երկաթ.— Ժամանում և վաճառում անկարեւոր: Նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ մետաղի միւս տեսակներուն վրայ:

ԱՐՏԱԾՈՒԹ.—Թիֆթիկ.— Ծախուեցաւ 650 հակ 21¹/₂-22³/₄ ղրշ.էն օխան:— Բուրդ.—Իզմիրի մէջ կենդինարը 180-200էն գործ եղաւ արտածման համար: Գիներն են գըրըմա Անատոլու 4¹/₄-4¹/₂ Րումէլի և շրջականները 5-5¹/₂: Բամպակ.— Գիները վեր են. եկաւ և ծախուեցաւ 150 հակ Ատանա 4¹/₂ ղչ.էն օխան: Իզմիրի մէջ քիչ գործեր եղան 260 ղրշ.էն Սապանճա, և 240-245էն Ատանա: — Մետաքս. — Վաճառում չկայ: Հրապարակը հանդարտ է: Խնդրանք կայ Մարսիլիոյ մէջ: Լոնտոնի մէջ հրապարակը ամուր է: Իզմիրի մէջ բերքը այս տարի առատ ըլլալ կը խոստանայ, գին 32-37 ղչ. օխան, կը յուսացուի որ 60,000 օխա բերք ըլլայ, որուն 20,000ը արդէն ծախուած է: Լիոնի մէջ Պրուսայի բծոժական մետաքսի (կրէժ) գինն է 50-56¹/₂, Սուրիա 54-56¹/₂, Սուրիոյ կրկնոլոր մետաքս 57¹/₂-60¹/₂:—Կոզեր.—Վաճառում 10,000 ոսկիի չափ:— Աֆիոն.— Ծախուեցաւ 25 սնտուկ՝ Հաճիքեօյ 128էն և 8 սնտուկ Պալըքէսէր 121¹/₂-էն: Իզմիրի մէջ հրապարակը ամուր է. գիներն են Գարահիսար Թէլքէլ էն. 78-79 ղչ., պատրաստ ապրանք 2480 կաղով:—Դաղի Իէժ (քիթրէ). — Ծախուեցաւ 63 պարկ պիօնտօ 17¹/₂-20էն 19 պարկ դեղին 14-15, և 7 պարկ ճերմակ 25 ղրուշէն օխան: Դեղին Հատիկ — Վաճառում չկայ. Իզմիրի մէջ գիները ամուր են, 19³/₄ ղչ.էն գործ եղաւ: Մարսիլիոյ մէջ արեւելքի ապրանք կ'արժէ 165-168: պատրաստ ապրանք 2.500 օխա—Ձէթ. Վաճառում չկայ: Իզմիրի մէջ գործ չեղաւ 65-110 փր.էն օխան: — Մոմ. — Գործ չեղաւ : — Խաշխաշ (քալամուտ). — Աննշան վաճառումներ: Իզմիրի մէջ գիները ինկած են: Գործառնութիւններ եղան 35-38, 54-56 58-64, 65-70 և 75-85 փր.էն. — Մազի.— Աննշան գործեր. անփոփոխ գիներ:

Առեւտրական Սենեակի Լրագիր
6/18 Նոյեմբ. 1899

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՏԱԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ծանուցումն առեւտրական գործառնութեանց ծաւալման առաջին միջոցն է. յորմէ մեծապէս օգտուած են և կ'օգտուին յառաջ կարեւոր վաճառատուններ, ինչպէս նաև զանազան հաստատութիւններ և շատ անգամ մասնաւոր անհատներ:

Շատեր իրենց ունեցած արդի նախանձելի կացութիւնը ծանուցմանց կը պարտին:

Այս տեսութեամբ է որ Հոգաբարձութիւնս որոշած է յառաջիկայ 1900 տարւոյ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ մէջ ծանուցումներ ևս ընդունիլ, որ քիչ օրէն հրապարակ պիտի ելնէ ութածալ գիրքով, պատկերազարդ և օգտակար գիտելիքներով, ճոխ պարունակութեամբ:

Ուստի ամէն անոնք որ կը փափաքին ծանուցում հրատարակել տալ հիւանդանոցիս սեպհական սոյն Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ, կը հրաւիրուին առիթէն օգուտ քաղել դիմելով Ընդհանուր Հոգաբարձութեանս գրասենեակը Թուականէս սկսեալ մինչև 15 օր: 5—4

13 Հոկտ. 1899 (Կնիք)

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵԱԼ
ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ, Ռ. ՄԱՂԱՔԵԱՆ ԵՒԸՆԿ.

Պոլիս, Սուլթան Համամ Թօփալեան խան Թիւ 18, 20, 22, 24.
Մեծ Շուկայ, Պօտրում խան, թիւ 30

Մեր վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին մեծաքանակ զգեստեղէն՝ ամէն եղանակի յատուկ, և չափու վրայ ալ ընտիր հագուստներ կը շինուին: Մեր նպատակն է մրցիլ թէ՝ Պոլսոյ և թէ, Ղալաթիոյ բոլոր վաճառատուներուն հետ. ուստի մեծ խնամք կը տանինք ապրանքներու տեսակին, ազնուութեան և դիմացկունութեան. գիներն ալ 20 % աժան են բաղդատմամբ եւրոպական և տեղական հագուստներու: Ասոր համոզուելու համար կը բաւէ անգամ մը այցելել մեր վաճառատուները, Թօփալեան խան, եւ Մեծ Շուկայ՝ Պօտրում խան: Այս վերջին վաճառատունը որ Շուկային նորոգութեան առթիւ գոց էր, վերաբացուած է: Կիներու համար կը գտնուին ամէն տեսակ ժաքէթներ:

Կիրակի օրերն ալ բաց է
ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ՏՈՔԹՈՐ ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՅ ԻՒԹԻՃԵԱՆ

փոխադրուած է Բերա, Բանկալթի ճատտէ, թիւ 139 տունը, և հիւանդ կ'ընդունի ամէն առաւօտ մինչեւ 5, և երեկոյին 8-11 (Ը. Թ.): 10—3

ՏՈՔԹՈՐ ԽՈՐԽՈՐՈՒՆԻ

Կը գտնուի ամէն օր Կէտիք Բաշա Ալի պէյ Եօգուշու թիւ 25: Երեքշաբթի օրերը ձրի կ'ընդունի: 15—6

ՌՈՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ին կայս. Իւքազով արտօնեալ:
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ:
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37:
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ:

1898 տարւոյն մէջ գանձուած ապահովագին 34,775,462 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 121,765,333 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է աւելի 164,172,000 »

Քննիչ ընկերութեան յարեւելս Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ
Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ (Մերկատոռ հին տեղը)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՐԷՊՊԷՆ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՕԳՏԱԿԱՐ

Ամէն ոք կրնայ իր կեանքը ապահովագրել կամ զաւակներուն օժիտ կամ դրամագլուխ հայթայթել չաբաթական վճարումներով, սկսեալ 2 ղահեկանէ, և այս ամէնն առանց բժշկական քննութեան:

ԱՅՍ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՂՆ Է

ՊԵՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԻՄՆԵԱԼ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱՒ 1853ԻՆ

Դրամագլուխ և պահեստք 239,189,580.—Ապահովագր. դրամագլ. 870,644,476
Վէքիլէս արկած.—Միմիայն մէկ տարի չաբաթական մէկ ֆր. վճարելով մարդ ցկեանս կ'ապահովագրուի, ընդունելու համար՝
1º 10,000 ֆր. եթէ մահ պատահի.
2º 15,000 ֆր.ի հասոյթ մը. եթէ խեղութիւն պատահի.
3º 200 օր, 5 ֆր. ամենօրեայ հատուցում մը, ծովու կամ երկաթուղւոյ, թրամուէյի և թիւնէլի արկածներու հետեւանքով:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Ցակօբեան խան թիւ 71 Ղալաթիա.
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Ցակօբեան խան թիւ 12, 13 Պոլիս.
Կը փնտռուին գործակատար—պաշտօնեաներ: 52—4

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Կրթական Տեսուչ Ազգ. Վարժարանաց Կ. Պոլսոյ

Պատրաստած է հետեւեալ նոր Դասագիրքերն, մանկավարժական նորագոյն մեթոտներով, դիւրացնելու համար Ուսումն. Խորհրդոյ Կրթական Ծրագրոյն գործադրութիւնը:

Թուագիտութեան Նոր Դասընթաց.
Տարրական, Ա. տարի 4 ղչ. Բ. տարի 4 ղչ.
Միջին, Գ. » 4 » Դ. » 4 »
Բարձրագոյն, Ե. և Զ. տարի 8 »
Թուագիտութիւն. տես. և գործ. 12 »
Երկրաչափութիւն. տարրական և միջին դասընթացք 2 »
Երկրաչափութիւն Բարձր դասըն. 4 »
Գրահաշուոյ տարրակ. սկզբունք 3 »
Նոյն ուսուցչաց մասն կամ բանալին 3 »
Տոմարակալութեան արուեստ և վաճառականական գիտելիք.
Պարզ տոմար և կրկնատոմար 6 »
Աշխարհագրութիւն Պատկերազարդ. Տարրական դասընթացք. Ա. տարի Կ. Պոլսոյ և շրջակայից տեղագրութեամբ 2 »
Բ. տարի 2 »
Աշխարհագրութիւն Միջին և Բարձր դասընթացք. (կը պատրաստուի) 6 »
Համր աշխարհացոյցներ՝ աշխարհագծութեան և դասերու վարժութեան համար. հատը 10 փր. 100 հատը 20 ղչ.:
Իրագիտութիւն. Տար. Դասընթ. 3 »

Սոյն դասագրքերու վաճառման կեդրոնատեղին է ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ ի Մերճան փողոց:

Ուրիշ գրատուններու «չի կայ, սպառած է»ի պէս խօսքերուն չի հաւատալ և դիմել ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ: 2—15

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ

Դրամագլուխ և երաշխաւորութեան գումար 2,605,300 Անգ. ոսկի
Տարեկան Եկամ 831,217 »

ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ընկերութեան պատուաւորութեան համար կրնայ տեղեկութիւն առնուիլ Օսմ. Կայս. Պանքայէն

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
Ղալաթիա, Վօյվօտա թիւ 71, Ցակօբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.

ՎԻՆՍԱՆ ՅՕՅԱՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲԺԿ. ԵՒ ԱԿՆԱԲԺԿ. ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Ճէլալ Պէյ Խանի կից, թիւ 1.
Չիֆթէ Սէրկէթ մաղազասը

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ ակնաբուժական և վիրաբուժական ամէն տեսակ գործիքներ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ և ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ կը վաճառուին: Ամէն տեսակ կակուղ և կարծր լասթիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (պանտաժ), տեսակ տեսակ գրեխներ (շիրինկա), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հիւանդիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսքոբ) փոքր և մեծ մանրադէտի ապակիներ, նոր տեսակ ոսկի և այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ: Գիները խիստ աժան:

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ և ընտիր սիկառի թուղթ գործածել փափաքողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարիսխի նշանը կը կրէ:

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են: Ուստի բուն իսկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ասոնցմէ զանազանելու համար, խարիսխի նշանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ և կնիքի ձեւով այդ նշանը, և թուրքերէն լեզուով «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ: Դարձեալ «Սթանպօլ» անուն սիկառի թուղթերը՝ պէտք է դիտել թէ «Ջավուշ Օղլու»անունը և երկու սև նշան կը կրե՞ն: 78—39

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

Ժ. ՄԱԹԷՅ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

«Վասն զի այրը կը մեռցընէր զայն, եթէ գիտնար...

«Բայց բան մը չի պիտի գիտնայ...

«Ո՛չ, կ'երդնո՛ւմ:

«Եւ անոր մէկ մազին չի պիտի կըրնայ դպչիլ, քանի որ կաթիլ մ'արիւն մնայ երակներուս մէջ:

«Ո՛հ, մայրիկս, խե՛ղճ մայրիկս...»

Եւ սիրտը շարժելով, կաթիլ մ'արտասուք եկաւ չէկ աչերուն մէջ:

«Մահուան անկողնին մէջ պատուիրեց ինծի հսկել անոր վրայ, զոր ինծի հետ միեւնոյն ստինքով սնուցած էր, և զոր բուն իսկ իր աղջկանը պէս կը սիրէր...:

«Երդում ըրել տուաւ ինծի այն խաչին վրայ, զոր թեւերուն մէջ բռնած էր, որպէս զի հսկեմ իմ կաթընկեր քրոջս վրայ, աղջիկ կամ կին, հաւատարիմ շան մը պէս... միշտ հնազանդիմ անոր, ամէն պարագայի մէջ, ամէն ժամանակ և ամէն տեղ...: Իբրև ալոյ, անոր ամէն քմահաճոյքը կը կատարէի, երբ կը խաղայինք ի միասին...:

«Այո՛, բրի այն երդումը...

«Եւ միշտ պահեցի... և պիտի պահեմ մինչեւ վերջը:

«Ո՛չ, ո՛չ, գոչեց վայրագ ձայնով մը, կոմսը չի պիտի կրնայ բան մ'իմանալ:»

Բայց պէտք էր նորէն ձեռք անցունել այն թուղթերը...:

Պէտք էր Սէն-Սիւլբիս վերադառնալ, առանց իւր անձին վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու, որ շատ դիւրաւ կրնար ճանչուիլ:

Ուստի առաջին նախազգուշութիւնը պիտի ըլլար կերպարանքը փոխել, հետեւաբար փութաց դիւրակեաց քաղքենիի մը հագուստ հագաւ և երկայն փեղոյր մը դրաւ գլուխը:

Ըսել թէ լաւ դիտողի մ'աչքին անճանաչելի կ'ըլլար, չափազանցութիւն էր, բայց հեռուէն անցած ժամանակ բաւական ծպտեալ էր:

Միանգամայն սպասեց որ գիշեր ըլլար:

Ժամը եօթը քանի մը վայրկեան անցած՝ Սէն-Սիւլբիսի հրապարակին մէջ էր, զոր պտըտեցաւ և խնամով աչքէ անցուց նախ տեսնելու համար թէ կասկածելի բան մը կա՞ր:

Այն կողմէն քաշվըլրուելով՝ որոշեց մտնել եկեղեցին, հոն խռնուած բարեպաշտներուն մէջէն անցաւ, և առանց ուշադրութիւն արթնցընելու հասաւ ձախ կողմին վարի ծայրը, ուսկից սեղանին ետեւի աւանդատունը կ'երթըցուէր, չի յուսալով որ նոյն միջոցին Ռիշմօն դերկոմսուհին հոն իւր մօտը կեցեր Դանիէլ տը Բէօրին կ'սպասէր:

Աւանդատունին դրանը մէջ բարապան մը տեսաւ, որ հոնկէ դուրս կ'ելնէր:

—Կը փափաքիմ աւագերէց հայրը տեսնել, ըսաւ անոր Անթօան Բօսսա:

—Դեռ չէ եկած, ժամը ութին կուգայ ժամերգութեան սկսելու համար, պատասխանեց բարապանը:

—Ուրեմն հոս աղօթելով կ'սպասեմ ըսաւ Բօսսա, և գնաց աթոռի մը վրայ նստաւ սիւներին մէջ, ուսկից կրնար աւանդատունին դուռը տեսնել, երբ աւագերէցը հոն մտնէր:

Ժամ ութին տասը մնալով. տարիքոտ եկեղեցական մը, դոմինիկեան կրօնաւորի մը հետ, որ իրիկուան քարոզին համար ծանուցուած վարդապետն էր, իւր սեւ վերարկուն Բօսսայի քսելով անցաւ դէպ աւանդատունը ուղղուեցաւ:

Անթուան Բօսսա իսկոյն ոտքի վրայ ելնելով՝ ետեւէն գնաց:

—Ներեցէ՛ք, պարո՛ն երէց, ըսաւ խոնարհ ձայնով մը, երբ քահանան դռնէն ներս կը մտնէր, կը փափաքիմ խօսիլ ձեզ կարեւոր գործի մը համար, եթէ դուք էք այս եկեղեցւոյն աւագերէցը:

—Այո՛, ես եմ, պարոն, բայց հիմա չըլլար...ժամերգութիւնը պիտի ըսկըսի...:

—Բայց գործը ստիպողական է, պարոն աւագերէց...: Ամենափոքր յապաղում մը կրնայ աղետաբեր հետեւանք ունենալ:

—Ուրեմն ետեւէս եկու, ըսաւ քահանան: Եւ աւանդատունը մտաւ, Բօսսա ալ ետեւէն:

—Հաճեցէք, եղբայր իմ, ներողամիտ ըլլալ ինծի քանի մը վայրկեան, ըսաւ կրօնաւորին, և Բօսսայի հետ բաւական մեծ սրահէ մ'անցնելով՝ փոքրիկ պահարանի մը դուռը բացաւ, որուն մէջ ձեղունէն կախուած կանթեղ մը կը պըլպըլար:

—Օ՛ն, ըսէք նայիմ ի՞նչ է խնդրածնիդ ըսաւ քահանան քաղցրութեամբ:

—Կուգամ տէր հայր, այնպիսի խնդրոյ մը համար, զոր դուք միայն կրնաք կատարել:

—Լաւ, ըսէք տեսնեմ:

—Այսօր, ժամը երեքին միջոցները, կարեւոր թուղթեր պարունակող պատեան մը յանձնուեր էր տան մը կողմէ, զոր չեմ կրնար ծանուցանել. Թուղթեր, որք քանի մ'անձանց համար կենաց և մահու գաղտնիք մը կը պարունակեն:

«Մեծ ընտանիքի մը պատիւը կայ անոնց մէջ...:

«Անխոհեմութիւն ունեցայ պատեանը պատռելու, որպէս զի իմանամ մէջի թուղթերուն պարունակութիւնը, երբ մարդ մը, որ բնաւ պէտք չէ գիտնայ անոնց ըրած յայտնութիւնը, զիս տեսնելով ետեւէս եկաւ ձեռքէս կորզելու զանոնք բռնութեամբ կամ դաւով...

«Մէկ ժամէն աւելի աշխատեցայ որ հետքս կորսնցընել տամ այդ մարդուն, բայց ի զուր...

(Շարունակելի)